

Els mots del Gulag

Hi ha vides de militants comunistes que no tenen desferra. Com per exemple, la de Jacques Rossi, que va passar prop de vint anys als camps de presoners estalinistes, concretament del 1937 al 1956, i encara li queden ganes de parlar-ne. Aquest francès de bona família es va instal·lar a Polònia de petit i l'any 1928, amb tan sols dinou anys, impulsat pels ideals d'eliminar la misèria del món, va començar a militar en el partit comunista polonès clandestí.

En aquella època Rossi era un estudiant poliglòt que practicava el xinès, l'hindi, el rus, el polonès, l'alemany, l'anglès, el francès, l'espanyol..., una aptitud que el va convertir ràpidament en el candidat ideal per a entrar a formar part dels serveis d'informació del Komintern, molt actius en determinades zones d'Europa. Va viatjar a Moscou el 1929 i, després d'un curset per a convertir-se en agent de la Internacional Comunista, el van destinar a la secretíssima secció de connexions internacionals (OMS), més coneguda per la "secció tècnica", dirigida per un bolxevic veterà anomenat Ossip Piatnitski, cap de tota una colla de "missioners de la Revolució", que no paraven de viatjar pel món, de la Xina a Xile, amb pseudònim i passaports falsos, portant les instruccions de Lenin als partits germans.

Jacques Rossi efectua missions d'espionatge a Berlín, París, Riga, Hèlsinki, Roma, Varsòvia i també va a Espanya durant la guerra civil. El 1937, de cop i volta, el criden a Moscou on, després de severos interrogatoris, l'acusen d'espionatge en favor de França i Polònia i el condemnen, sense cap mena de procés, a vuit anys de treballs forçats. Han començat les "purgues" estalinistes i el Komintern en pateix les conseqüències des del primer moment. Piatnitski i la majoria de companys de Rossi són afusellats sense contemplacions. A ell, el salva la seva joventut i el seu paper secundari en l'aparell clandestí. Té sort i només l'envien al Gulag uns quants anys.

Com tots els presoners etiquetats de "contrarevolucionaris", Rossi es "beneficiarà" el 1948, d'un suplement de deu anys més de condemna i no gaudirà de llibertat fins el

1956, després del XX Congrés del PCUS, en què Khrúixtxov va llegir l'informe denunciant els crims de Stalin. A la tornada dels camps de concentració, truca a la porta de l'ambaixada de França que es malfia d'aquell "aparegut" sospitós i no li dona el visat de sortida que necessita obligatòriament per abandonar el territori soviètic. Finalment, l'envien en relegació administrativa a la zona de l'Àsia Central on s'està cinc anys, fins que pot sortir de l'URSS via Polònia. Després va als Estats Units i, una mica més tard, a França, on s'està encara ara.

L'escriptor Lev Tolstoi deia que per conèixer bé Rússia calia fer l'experiència de passar per la presó. Per Jacques Rossi que, fins el moment de la seva detenció, el coneixia molt poc, aquell poble "constructor del socialisme" amb el qual s'havia compromès de jovenet, tot l'univers concentracionari al qual va anar a parar als vint-i-vuit anys, s'havia de convertir en un camp d'investigació extraordinari, en una lliçó de veritat, en una escola de vida.

Negant-se a deixar-se aixafar per l'horror de l'existència als camps de concentració sibèrians, Jacques Rossi va trobar la força de sobreviure, la raó de continuar amb la voluntat inflexible de testimoniar i de comprendre. Apassionat per les llengües, va gravar en la seva memòria, entrenada des dels temps de la clandestinitat

comunista milers de termes de l'argot del gulag, del llenguatge dels presoners de dret comú, de la terminologia fada de l'administració penitenciària, del vocabulari específic dels presoners polítics, del repertori verbal utilitzat a les presons russes abans de la Revolució..., per tal de poder escriure, a la fi, un llibre interessantíssim titulat *Manual del Gulag*, que va aparèixer primer en llengua russa i que han publicat a França fa poques setmanes.

Manual del Gulag és un llibre diferent, que no es pot comparar amb cap altre sobre el tema. No és un simple llibre de mots, ni un llibre de memòries. És una obra de memòria apuntalada en un treball de recerca, pacient, minuciós, enciclopèdic. No és tan sols el llibre de l'experiència personal de Jacques Rossi, és el llibre de "fragments" de milers de vides gravades en la memòria de l'autor. Una memòria com n'hi ha poques. ■

XAVIER VINADER

"Jacques Rossi, que passà prop de vint anys empresonat per Stalin, va memoritzar milers de termes de l'argot del gulag que va recollir en un llibre que relata 'fragments' de milers de vides."